

Кириченко А. В. ад'юнкт кафедри морально-психологічного забезпечення діяльності військ (сил) Національного університету оборони України імені Івана Черняховського
<https://orcid.org/0000-0002-1333-5980>

СТРУКТУРА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДЕСАНТНО-ШТУРМОВИХ ВІЙСЬК ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ДО ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

У статті розглянуто різні підходи вітчизняних та зарубіжних дослідників, здійснено теоретичний аналіз структурних компонентів психологічної готовності до різноманітних видів діяльності. На основі аналізу структури психологічної готовності, умов та специфіки застосування десантно-штурмових військ проаналізовано та взято за основу більш властиву структуру психологічної готовності, яка містить в собі взаємопов'язані між собою наступні компоненти: мотиваційний, пізнавально-орієнтаційний, операційний, емоційно-вольовий.

Ключові слова: психологічна готовність; бойова діяльність; екстремальні умови; компонент; структура.

Вступ. На початку збройної агресії, яка розпочиналася з вторгнення на Україну російських військових під виглядом місцевої самооборони, так званих "зелених чоловічків", в подальшому анексії Криму та переходу до "гібридної війни" з проголошенням Донецької та Луганської народних республік. Українське суспільство не було готове до того, що не зважаючи на міжнародні угоди, Росія, яка зобов'язалася визнавати нашу територіальну цілісність та недоторканність зможе перетворитися в агресора.

Високомобільні десантні війська, нині десантно-штурмові війська, одні із перших в той час стали на захист своєї країни та розпочали активну бойову діяльність. У ході виконання бойових завдань воїни-десантники зустрілися із різноманітними несподіваними провокаціями та жорстокими діями ворога: блокування сепаратистами колон бойової техніки із залученням цивільного населення та малолітніх дітей, використання засобів протиповітряної оборони та інших незаконних дій з боку противника. Так, 14 червня 2014 року під час перевезення вантажу та особового складу 25 повітряно-десантної бригади військово-транспортним літаком ІЛ-76 до летовища "Луганськ" стався трагічний випадок, перед посадкою літак було збито російськими найманцями з ПЗРК "Ігла" [4; с.

43]. Це була найбільша втрата на початку антитерористичної операції, втрата військовослужбовців Збройних Сил України за всю історію незалежності нашої країни.

Як ми бачимо бойова діяльність військовослужбовців десантно-штурмових військ висуває жорсткі вимоги до кожного воїна-десантника та змушує його постійно саморозвиватися та самовдосконалюватися. Враховуючи те, що бойова діяльність проходить в небезпечних умовах та пов'язана з постійним ризиком для життя, більш того вона вимагає від військовослужбовців психологічної готовності і стійкості, мобілізації всіх внутрішніх сил та раціонального використання власного потенціалу.

Для нормального функціонування військовослужбовців десантно-штурмових військ в бойових умовах необхідно застосовувати спеціальні програми та методики для формування і розвитку психологічної готовності до виконання завдань за призначенням. Все це й зумовлює потребу вивчення структури психологічної готовності воїнів-десантників до діяльності в бойових умовах.

Теоретичне підґрунтя. Необхідно зазначити, що у проаналізованій літературі має місце неоднозначного розуміння структури психологічної готовності

Питання психології

особистості до бойової діяльності. Структурні компоненти даного феномену у своїх працях дослідники розглядають по-різному, одні як два компоненти (С. Мул), що утворюють структуру психологічної готовності до діяльності, інші – трьох і більше (В. Алешенко, М. Дяченко, Л. Кандибович, О. Кокун, О. Колесніченко, М. Корольчук, В. Корольчук, Н. Лозінська, Н. Пенькова, І. Пішко, В. Стасюк, В. Ягупов та інші) компонентів структури.

Метою статті є актуалізація проблеми психологічної готовності військовослужбовців десантно-штурмових військ до виконання завдань за призначенням. Висвітлення підходів науковців та особливостей структурних компонентів психологічної готовності військовослужбовців десантно-штурмових військ до ведення бойових дій.

Методи дослідження. Оглядово-аналітичне дослідження літератури.

Результати і обговорення. Розглядаючи структуру психологічної готовності військовослужбовців до бойової діяльності В. Стасюк вважає, що дана структура складається із наступних компонентів: 1) пізнавальний – оцінювання та розуміння важливості завдання, знання засобів необхідних для досягнення мети, прогнозування ймовірних змін обстановки; 2) емоційний – почуття відповідальності, впевненості або сумніву у готовності до подолання труднощів сучасного бою; 3) мотиваційний – інтерес та потреба в успішному виконанні бойового завдання, прагнення до успіху та показати себе як найкраще; 4) вольовий – зосередженість на визначеному завданні та управління собою, відвернення уваги від негативних факторів, що заважають, подолання страху та сумніву [16; с. 61].

Досліджуючи психологічне забезпечення миротворчої діяльності військовослужбовців Збройних Сил України аналогічну думку щодо чотирьох компонентної структури психологічної готовності військовослужбовців до ведення бойових дій підтримує В. Алешенко [1; с. 113], а також у своїх роботах В. Ягупов [18; с. 376].

У своїх працях М. Корольчук та В. Корольчук структуру психологічної готовності розглядають за наступними компонентами: 1) позитивне ставлення до своєї діяльності; 2) професійні риси сприйняття, уява, мислення і пам'ять; 3) емоційно-вольова стійкість; 4) професійні знання, уміння, навички і звички; 5) відносність рис удачі, темпераменту, здібностей відносно властивостей діяльності [9;8;10;14;15].

На думку М. Дяченка, Л. Кандибович психологічна готовність до діяльності включає в себе модель більш вірогідної поведінки, осмислення поставленого завдання, визначення оптимальних шляхів його вирішення та оцінку власного потенціалу для досягнення необхідної мети. Дослідники виділяють наступні структурні компоненти психологічної готовності до діяльності: 1) мотиваційний (проявлений інтерес до професії, потреба в успішному виконанні поставлених завдань, прагнення до успіху, демонстрація своїх кращих якостей, інші мотиви); 2) орієнтаційний (знання та уявлення про особливості та умови професійної діяльності, професійні вимоги до особистості); 3) операційний (володіння необхідними знаннями, навичками, вміннями, засобами професійної діяльності, усвідомлення обов'язків та завдань, оцінки їх важливості, визначення засобів досягнення мети, розуміння ймовірнісної зміни ситуації); 4) вольовий (самоконтроль, активізація сил, концентрація на поставленому завданні, абстракція від сторонніх впливів, подолання сумнівів, страхів); 5) емоційний (орієнтація на успіх, контроль своїх емоцій та почуттів, ентузіазм) [2;3;8;14;15].

Розглядаючи психологічну готовність військовослужбовців Національної гвардії України до службово-бойової діяльності Н. Пенькова виділяє п'ять структурних компонентів: 1) мотивація обов'язку (усвідомлення, почуття значимості та обов'язку суспільної значимості реалізації діяльності); 2) професійна витривалість (розвинення вольових і інтелектуальних якостей, оцінка власного потенціалу, який дає можливість виконувати поставлені завдання);

Питання психології

3) професійне співробітництво (спільна діяльність та взаємна допомога товаришів, подолання негативних психічних станів, підвищення впевненості на підставі спільної діяльності); 4) професійна компетентність (професійні знання, вміння, навички, сформований професійний образ світу та професійний образ «Я»); 5) самообілізація (розвиток суб'єктності, здатності до самообілізації, вольових якостей, відповідального ставлення до виконання поставлених завдань) [14; с. 57-62].

Аналізуючи психологічну готовність персоналу прикордонного контролю до дії в екстремальних умовах С. Мул встановлює, що психологічна готовність є особистісним утворенням, яке включає в себе внутрішньоособистісний компонент (диспозиційні установки) та ситуаційний компонент (актуалізація наявних сил та адекватне реагування під час екстремальної діяльності) [13; с.161].

В своїх ствердженнях І. Ковальська зазначає, що психологічну готовність членів громадських формувань до охорони державного кордону утворюють три взаємопов'язані компоненти: 1) мотиваційний (переконання, світогляд, інтереси, ідеали, вищі почуття, бажання тощо); 2) когнітивно-операційний (знання, уміння та навички, необхідні для вирішення покладених завдань; психічні пізнавальні процеси, комунікативні якості, властивості особистості тощо); 3) емоційно-вольовий (емоційна стійкість, врівноваженість і самовладання; дисциплінованість, відповідальність, зібраність тощо). На думку дослідника виділені компоненти структури не існують окремо, вони постійно взаємодіють та впливають один на одного, утворюючи систему єдності [5; с. 47-56].

Зокрема В. Молотай вважає, що стан психологічної готовності військовослужбовців має різні рівні і компонентну складну структуру, прояв якої залежить від індивідуальних особливостей людини та визначених умов діяльності. Дана структура включає такі компоненти: 1) мотиваційний (усвідомлення військовослужбовцем сенсу участі в

діяльності); 2) емоційно-вольовий (стійкість та адаптивна урегульованість дій); 3) орієнтований (своєчасність та доцільність дій); 4) виконавчий (поведінковий) (адекватні дії службово-бойової діяльності) [5;8;11;12;14;15].

Як стверджують вітчизняні фахівці О. Кокун, І. Пішко, Н. Лозінська та О. Копаниця, психологічна готовність військовослужбовців до діяльності у складі миротворчих підрозділів має тривалу (особистісну й функціональну готовність) та короточасну готовність. В свою чергу особистісна готовність включає чотири структурні компоненти: 1) моральна готовність (усвідомлення свого обов'язку, відповідальності та важливості виконання поставленого завдання, можливої небезпеки, професійне самовдосконалення); 2) вольова готовність (упевненість у своїх силах, витривалість, сміливість, хоробрість, рішучість, організованість, самоконтроль, готовність до дій); 3) комунікативна готовність (наявність загальних та професійних комунікативних якостей: переконливість, комунікабельність, повага до колег, взаємодопомога, якість керівництва та ін.); 4) загальнопсихологічна готовність (оптимальний рівень особистісної тривожності, високі здібності саморегуляції психічного стану; розвинуті інтелектуальні якості, розвинені здібності до планування, моделювання, програмування, оцінки результатів діяльності тощо). А функціональна готовність включає шість компонентів: 1) мотиваційна готовність (відданість військовій службі, потреба в самовдосконаленні, в успішному вирішенні професійних завдань, переконання в необхідності професії, бажання досягти успіху й показати себе в ній з кращого боку та ін.); 2) когнітивна готовність (знання своїх професійних обов'язків, засобів та методів виконання завдань, усвідомлення їх значимості, впевненість в своїх силах, передбачення можливих змін у діяльності та ін.); 3) креативна готовність (здатність генерувати ідеї, гнучкість розуму та ін.); 4) орієнтаційна готовність (знання, уявлення, основні вимоги та умови до службово-бойової

Питання психології

діяльності); 5) операційна готовність (вміння, навички, здатність до моделювання власної діяльності); 6) оцінювальна готовність (адекватна самооцінка своєї професійної підготовленості та відповідності результатів вирішення службових задач визначеним вимогам). Розглядаючи короткострокову психологічну готовність військовослужбовців дослідники виділяють п'ять наступних компонентів: 1) мотиваційна готовність (власна мотивація щодо виконання завдань); 2) орієнтаційна готовність (знання та уявлення особливостей й умов про майбутні завдань, які в подальшому необхідно буде вирішити); 3) операційна готовність (реалізація наявних умінь і навичок, необхідних для вирішення професійних завдань); 4) оцінювальна готовність (самооцінка власних можливостей, які в першу чергу необхідні для виконання поставлених завдань); 5) емоційна готовність (позитивне налаштування, впевненість, зібраність та інше) [6; с.9-11].

У своїх підходах О. Самойленко зазначає, що структура психологічної готовності потребує у кожного військовослужбовця певної сформованості та вміння здійснювати виховання й управління підпорядкованими підрозділами в умовах смертельної небезпеки [15;с.59]. Дослідник у структурі психологічної готовності мобілізованих військовослужбовців-прикордонників до здійснення службової діяльності в умовах бойових дій відокремлює компоненти в контексті індивідуально-особистісних (когнітивний, емоційно-вольовий, мотиваційний, регуляторний, операційний), соціально-психологічних (компоненти міжособової та професійної взаємодії, адаптаційний), генетичних (наприклад, задатки та здібності як результат формування, темперамент та інші психофізіологічні якості) особливостей особистості [15; с.69].

Аналізуючи психологічну готовність пожежних-рятувальників Міністерства надзвичайних ситуацій України О. Колесніченко робить висновок, що вона має складну структуру і містить різні психологічні компоненти залежно від напрямку діяльності. Враховуючи специфіку підрозділів

Міністерства надзвичайних ситуацій дослідник виділяє п'ять компонентну структуру психологічної готовності пожежних-рятувальників до професійної діяльності: 1) когнітивний компонент (уявлення про майбутні труднощі, умови виконання завдань, обсяг знань, прийомів, засобів і способів досягнення мети та тощо); 2) мотиваційний компонент (розуміння державної значущості вирішуваних завдань, добросовісне виконання службового обов'язку, відповідальність, моральна нормативність, прагнення досягнення успіху тощо.) 3) вольовий компонент (наполегливість, рішучість, завзятість, витримка, самовладання, стресостійкість, емоційно-вольова стійкість); 4) типологічний компонент (тип нервової системи, сила і врівноваженість нервових процесів, нервово-психічна стійкість і самовладання, адаптаційні здібності тощо); 5) регуляторний компонент (здатність управляти своїми почуттями, емоціями та поведінкою, самоконтроль, здатність протистояти роздратуванню і пригнічувати негативні емоції, страх) [7; 8].

Досліджуючи психологічну готовність молодих офіцерів Збройних Сил України до службово-бойової діяльності Н. Сторожук вважає, що її структура складається із сукупності взаємопов'язаних п'яти компонентів: 1) мотиваційний (система мотивів, яка активізує та скеровує службово-бойову діяльність особистості); 2) орієнтаційний (сформованість та розвиток психічних процесів та подальше їх прогнозування); 3) емоційно-вольовий (емоційний фон і вольові якості особистості); 4) особистісно-операціональний (емоційна гнучкість, дисциплінованість, врівноваженість, тактовність тощо); 5) оціночно-рефлексивний (самоаналіз, самовизначення та самоконтроль діяльності) [17; с. 34].

Висновки. Отже, аналізуючи представлені дослідниками структурні компоненти психологічної готовності можна зауважити, що незалежно від їх наповнення та розбіжностей всі вони мають своє спрямоване значення відповідно до визначеної діяльності.

Питання психології

Враховуючи бойову діяльність десантно-штурмових військ, яка характеризується особливими умовами та специфікою виконання бойових завдань, пов'язаних з великою небезпекою для життя, впливом психо-травмуючих факторів та великими фізичними навантаженнями, на нашу думку, більш властивою буде структура

психологічної готовності, яка містить такі компоненти: мотиваційний, пізнавально-орієнтаційний, операційний, емоційно-вольовий. Структура психологічної готовності військовослужбовців десантно-штурмових військ до ведення бойових дій зображена на малюнку 1.

Малюнок 1. Структура психологічної готовності військовослужбовців десантно-штурмових військ до ведення бойових дій

Розглядаючи компоненти структури психологічної готовності військовослужбовців десантно-штурмових військ до ведення бойових дій, необхідно зазначити, що сформований мотиваційний компонент відіграє значну роль в бойовій обстановці – якісно впливає на стан психологічної готовності та є засобом підвищення успішності виконання бойового завдання.

Перш за все він активує бажання у воїна-десантника проявляти розумну ініціативу, удосконалювати свій бойовий досвід, бути активним та цілеспрямованим, а також впливати на нормальне функціонування внутрішніх психологічних процесів. До мотиваційного компонента можна віднести: власні переконання, ідеали, цілі, потреби,

вимоги суспільства, інтерес до обраної професії, прагнення до успіху, потреба в успішному виконанні поставлених завдань та демонстрація власних позитивних якостей, тощо.

Пізнавально-орієнтаційний компонент забезпечує формування розуміння та уявлення у воїнів-десантників власних дій на полі бою, прийняття правильних рішень, прогнозування можливих небезпечних ситуацій та адекватного реагування на її виклики. Даний компонент включає: професійні знання, бажання та готовність до дій, власні переконання, погляди, принципи, пізнавальні інтереси, оцінювання обстановки, практичне мислення та своєчасне прийняття рішень, спрямована протидія емоційним навантаженням.

Питання психології

Операційний компонент буде суттєво впливати на хід виконання бойового завдання, так як від нього залежить професійна готовність кожного військовослужбовця та подальша їх взаємодія на полі бою. Він охоплює: володіння знаннями, навичками, спеціальними вміннями та засобами професійної діяльності, професійне мислення, розуміння ймовірної зміни ситуації, тощо. Високий рівень сформованості операційного компонента – важливий елемент психологічної готовності до бойової діяльності: як наводити зброю, як цілитися у противника, як влучно стріляти, як поводитися із бойовою технікою, тощо – саме в цьому є основа професіоналізму, кожен рух повинен бути відпрацьований до автоматизму.

Не можна обмежуватися тільки мотиваційними чинниками, здобутими професійними знаннями, тощо. Слід також звернути увагу на емоційно-вольовий компонент психологічної готовності, який в

свою чергу буде забезпечувати надійне функціонування психологічних процесів у військовослужбовців десантно-штурмових військ під час ведення бойової діяльності.

Емоційно-вольовий компонент психологічної готовності здійснює контроль-регулятивну функцію (активізацію та гальмування) психологічних процесів особистості. Даний компонент має прояв у різних психічних явищах: відчуття впевненості в своїх силах та з боку товаришів, самоконтроль, наполегливість, рішучість, активізація сил, зосередженість на поставленому завданні, відповідальність, самоактивність, ініціативність, орієнтація на успіх, дисциплінованість, контроль своїх емоцій та почуттів, подолання сумнівів, страхів, тощо. Осмислення та розуміння цього явища дає кожному воїну-десантнику змогу здійснювати самоконтроль та саморегуляцію внутрішніх психічних процесів під час ведення бойових дій.

Список використаних джерел

1. Алещенко В.І. Психологічне забезпечення миротворчої діяльності військовослужбовців Збройних Сил України: монографія. Харків, ХУПС, 2008. 238 с.
2. Дьяченко М. И. Психологические проблемы готовности к деятельности: пособие. Минск : БГУ, 1976. 176 с.
3. Дьяченко, М.И. Психологическая готовность: пособие. Москва: Наука, 1986. 350 с.
4. Жирохов М. История участия 25-й отдельной воздушно-десантной бригады в войне на Донбассе (апрель-сентябрь 2014 г.): книга. Чернигов, 2019. 80 с.
5. Ковальська І. Є. Формування психологічної готовності членів громадських формувань до охорони державного кордону: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.09. Хмельницький, 2009. 238 с.
6. Кокун О. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С., Копаниця О. В. Діагностування психологічної готовності військовослужбовців військової служби за контрактом до діяльності у складі миротворчих підрозділів: методичний посібник. Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 2011. 153 с.
7. Колесніченко О. С. Психологічна готовність працівників МНС України до професійної діяльності в екстремальних умовах: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.09. Харків, 2011. 238 с.
8. Колесніченко О. С., Мацегора Я. В., Воробйова В. І. та інші Психологічна готовність військовослужбовців Національної гвардії України до службово-бойової діяльності поза межами пункту постійної дислокації: монографія. Харків : Національна акад. НГУ, 2016. 335 с.
9. Корольчук М. С. Теорія і практика професійного психологічного відбору: навч. посіб. Київ: Ніка-Центр, 2006. 536 с.
10. Корольчук М. С., Крайнюк В. М. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах : навчальний посібник. Київ: Ніка-Центр, 2006. 580 с.
11. Молотай В. А. Формування психологічної готовності військовослужбовців Внутрішніх військ МВС України до діяльності по охороні громадського порядку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: 19.00.09: НАДПСУ ім. Б. Хмельницького: Вид-во Нац. академії ДПСУ, 2006. 20 с.
12. Молотай В. А. Структура й особливості психологічної готовності військовослужбовців до службово-бойової діяльності: зб. наук. праць ІІІ ім. Г. С. Костюка АПН України. Т. VII, вип. 5. – К. : Знання, 2005. 247–255 с.
13. Мул С. А. Психологічна готовність персоналу прикордонного контролю до дії в екстремальних

Питання психології

умовах дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Харків, 2011. 218 с

14. Пенькова Н. Є. Психологічна готовність військовослужбовців Національної гвардії України до службово-бойової діяльності у процесі проведення антитерористичної операції: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.09. Харків, 2015. 215 с

15. Самойленко О.О. Формування психологічної готовності мобілізованих військовослужбовців-прикордонників до ведення бойових дій: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.09. Хмельницький, 2018. 309 с

16. Стасюк В. В. Психологія локальних війн та збройних конфліктів: підручник. Київ: НУОУ ім. І. Черняхівського, 2016. 412 с.

17. Сторожук Н.А. Формування психологічної готовності молодого офіцера Збройних Сил України до службово-бойової діяльності: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.09. Київ, 2010. 156 с.

18. Ягупов В. Військова психологія: підручник. Київ: Тандем, 2004. 656 с.

References

1. Aleshchenko, V.I. (2008). *Psykholohichne zabezpechennia myrotvorchoi diialnosti viiskovosluzhbovtsiv Zbroinykh Syl Ukrainy: monohrafiia* [Psychological support of peacekeeping activities of servicemen of the Armed Forces of Ukraine: monograph]. Kharkiv, KHUPS (in Ukrainian).

2. Diachenko, M. Y. (1976). *Psykholohicheskie problemy hotovnosti k deiatelnosti: posobie* [Psychological problems of readiness for activity: a manual]. Minsk : BHU (in Russian).

3. Diachenko, M.Y. (1986). *Psykholohicheskaia hotovnost: posobie* [Psychological readiness: a manual]. Moskva: Nauka (in Russian).

4. Zhirokhov, M. (2019). *Istoria uchastia 25-i otdelnoi vozdushno-desantnoi brigady v voine na Donbasse (aprel-sentiabr 2014 g.): kniga* [History of the 25th separate airborne brigade in the war in the Donbass (April-September 2014): a book]. Chernigov (in Russian).

5. Kovalska, I. YE. (2009). *Formuvannia psykholohichnoi hotovnosti chleniv hromadskykh formuvan do okhorony derzhavnoho kordonu* [Formation of psychological readiness of members of public formations for protection of the state border]: dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.09. Khmelnytskyi (in Ukrainian).

6. Kokun, O. M., Pishko, I. O., Lozinska, N. S., Kopanytsia, O. V. (2011). *Diahnostuvannia psykholohichnoi hotovnosti viiskovosluzhbovtsiv viiskovoi sluzhby za kontraktom do diialnosti u skladi myrotvorchykh pidrozdiliv: metodychnyi posibnyk* [Diagnosis of psychological readiness of servicemen of military service under the contract to activity as a part of peacekeeping divisions: methodical manual]. Kyiv: NDTs HP ZSU (in Ukrainian).

7. Kolesnichenko, O. S. (2011). *Psykholohichna hotovnist pratsivnykiv MNS Ukrainy do profesiinoi diialnosti v ekstremalnykh umovakh* [Psychological readiness of employees of the Ministry of Emergencies of Ukraine for professional activity in extreme conditions]: dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.09. Kharkiv (in Ukrainian).

8. Kolesnichenko, O. S., Matsehora, Ya. V., Vorobiova, V. I. (2016). *Psykholohichna hotovnist viiskovosluzhbovtsiv Natsionalnoi hvardii Ukrainy do sluzhbovo-boiovoi diialnosti poza mezhamy punktu postiinoi dyslokatsii* [Psychological readiness of servicemen of the National Guard of Ukraine for service and combat activities outside the point of permanent deployment]: monohrafiia. Kharkiv : Natsionalna akad. NHU (in Ukrainian).

9. Korolchuk, M. S. (2006). *Teoria i praktyka profesiinoho psykholohichnoho vidboru: navch. Posib* [Theory and practice of professional psychological selection: textbook]. Kyiv: Nika-Tsentr (in Ukrainian).

10. Korolchuk, M. S., Krainiuk, V. M. (2006). *Sotsialno-psykholohichne zabezpechennia diialnosti v zvychaynykh ta ekstremalnykh umovakh : navchalnyi posibnyk* [Socio-psychological support of activity in normal and extreme conditions: a textbook]. Kyiv: Nika-Tsentr (in Ukrainian).

11. Molotai, V. A. (2006). *Formuvannia psykholohichnoi hotovnosti viiskovosluzhbovtsiv Vnutrishnikh viisk MVS Ukrainy do diialnosti po okhoroni hromadskoho poriadku* [Formation of psychological readiness of servicemen of internal troops of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine to activity on protection of a public order]: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. psykhol. nauk: 19.00.09: NADPSU im. B. Khmelnytskoho: Vyd-vo Nats. akademii DPSU (in Ukrainian).

12. Molotai, V. A. (2005). *Struktura i osoblyvosti psykholohichnoi hotovnosti viiskovosluzhbovtsiv do sluzhbovo-boiovoi diialnosti* [Structure and features of psychological readiness of servicemen for service and combat activity]: zb. nauk. prats IP im. H. S. Kostiuka APN Ukrainy. T.VII, vyp. 5. – K. : Znannia, 247–255 pp. (in Ukrainian).

Питання психології

13. Mul, S. A. (2011). Psykholohichna hotovnist personalu prykordonnoho kontroliu do dii v ekstremalnykh umovakh [Psychological readiness of border control personnel to act in extreme conditions]. dys. ... kand. psykol. nauk : 19.00.07. Kharkiv (in Ukrainian).

14. Penkova, N. Ye. (2015). Psykholohichna hotovnist viiskovosluzhbovtiv Natsionalnoi hvardii Ukrainy do sluzhbovo-boiovoi dialnosti u protsesi provedennia antyterorystychnoi operatsii [Psychological readiness of servicemen of the National Guard of Ukraine to service and combat activity in the course of anti-terrorist operation]: dys. ... kand. psykol. nauk : 19.00.09. Kharkiv (in Ukrainian).

15. Samoilenko, O.O. (2018). Formuvannia psykholohichnoi hotovnosti mobilizovanykh viiskovosluzhbovtiv-prykordonnykh do vedennia boiovykh dii [Formation of psychological readiness of mobilized servicemen-frontier guards to conduct military operations]: dys. ... kand. psykol. nauk : 19.00.09. Khmelnytskyi (in Ukrainian).

16. Stasiuk, V. V. (2016). Psykholohia lokalnykh viin ta zbroinykh konfliktiv : pidruchnyk [Psychology of local wars and armed conflicts: a textbook]. Kyiv: NUOU im. I. Cherniakhovskoho (in Ukrainian).

17. Storozhuk, N.A. (2010). Formuvannia psykholohichnoi hotovnosti molodoho ofitsera Zbroinykh Syl Ukrainy do sluzhbovo-boiovoi dialnosti [Formation of psychological readiness of the young officer of the Armed Forces of Ukraine to service and combat activity]: dys. ... kand. psykol. nauk : 19.00.09. Kyiv (in Ukrainian).

18. Yahupov, V. (2004). Viiskova psykholohia: pidruchnyk [Military psychology: a textbook]. Kyiv: Tandem (in Ukrainian).

Резюме

Кириченко А. адъютант кафедры морально-психологического обеспечения деятельности войск (сил) НУОУ имени Ивана Черняховского

СТРУКТУРА ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ГОТОВНОСТИ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ ДЕСАНТНО-ШТУРМОВЫХ ВОЙСК ВООРУЖЕННЫХ СИЛ УКРАИНЫ ДО ВЕДЕНИЯ БОЕВЫХ ДЕЙСТВИЙ

В статье рассмотрены различные подходы отечественных и зарубежных исследователей, осуществлен теоретический анализ структурных компонентов психологической готовности к различным видам деятельности. На основе анализа структуры психологической готовности, условий и специфики применения десантно-штурмовых войск проанализированы и взяты за основу более свойственную структуру психологической готовности, которая содержит в себе взаимосвязаны между собой следующие компоненты: мотивационный, познавательный-ориентационный, операционный, эмоционально-волевой.

Ключевые слова: *психологическая готовность; боевая деятельность; экстремальные условия; компонент; структура.*

Summary

Kyrychenko A. PhD Student, Department of Moral and Psychological Support of the Troops Activity (Forces), National Defense University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskyi

STRUCTURE OF PSYCHOLOGICAL READINESS OF MILITARY SERVANTS OF THE LAND ASSAULT TROOPS OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE FOR COMBATING

Introduction. *At the beginning of the armed aggression, which began with the invasion of Ukraine by the Russian military under the guise of local self-defense, the so-called "green men", followed by the annexation of Crimea and the transition to a "hybrid war" with the proclamation of Donetsk and Luhansk people's republics. Ukrainian society was not prepared for the fact that, despite international agreements, Russia, which has committed itself to recognizing our territorial integrity and inviolability, will be able to become an aggressor.*

Highly mobile airborne troops, now airborne assault troops, were among the first to defend their country at that time and began active combat operations. During the combat missions, the paratroopers encountered a variety of unexpected provocations and brutal actions by the enemy: the separatists' blockade of military equipment with civilians and young children, the use of air defenses and other illegal actions by the enemy. Thus, on June 14, 2014, a tragic accident occurred during the transportation of cargo and personnel of the 25th Airborne Brigade by the IL-76 military transport aircraft to the Luhansk airport. This was the biggest loss at the

Питання психології

beginning of the anti-terrorist operation, the loss of servicemen of the Armed Forces of Ukraine in the entire history of our country's independence.

As we can see, the combat activities of the airborne assault troops make strict demands on each paratrooper and force him to constantly develop and improve himself. Given that combat activities take place in dangerous conditions and involve a constant risk to life, moreover, it requires the military psychological readiness and resilience, the mobilization of all internal forces and the rational use of their own potential.

For the normal functioning of airborne assault troops in combat conditions, it is necessary to apply special programs and techniques for the formation and development of psychological readiness to perform assigned tasks. All this necessitates the study of the structure of the psychological readiness of paratroopers to operate in combat.

Purpose. *The purpose of the article is to actualize the problem of psychological readiness of airborne assault troops to perform their assigned tasks. Elucidation of the scientists and features approaches of the structural components of the airborne assault troops servicemen psychological readiness to conduct hostilities.*

Methods. *Review and analytical study of the literature.*

Originality. *The scientific novelty lies in the application of a more inherent structure of psychological readiness, which in accordance with the conditions and specifics of the use of assault troops in its structural components will correspond to this combat activity.*

Conclusion. *Thus, analyzing the structural components of psychological readiness presented by researchers, it can be noted that regardless of their content and differences, they all have their directed value in accordance with certain activities.*

Given the combat activities of airborne assault troops, which is characterized by special conditions and specifics of combat missions associated with great danger to life, the impact of traumatic factors and heavy physical activity, in our opinion, more typical will be the structure of psychological readiness, which contains such components: motivational, cognitive-orientational, operational, emotional-volitional.

Considering the components of the structure of psychological readiness of assault troops to conduct combat operations, it should be noted that the formed motivational component plays a significant role in the combat situation - qualitatively affects the state of psychological readiness and is a means of improving the success of combat missions.

Keywords: *psychological readiness; combat activities; extreme conditions; component; structure.*

Received/Поступила: 27.11. 20